

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep,
0032 Oslo

M i R A

Oslo, 14.01.2021

Deres ref.: 20/6036-1

MiRA-Senterets høringsuttalelse om departementets forslag til endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften

MiRA-Senteret takker Kunnskapsdepartementet for muligheten til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med forslaget om å gjøre endringer i kravene til oppholdstid.

MiRA-Senteret er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har 30 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Senteret har ingen partipolitisk tilknytning og tilhører ingen bestemt religiøs eller etnisk gruppe.

Om forslaget:

Kunnskapsdepartementet foreslår at kravet om oppholdstid for erverv av statsborgerskap etter hovedregelen økes til åtte år, fra dagens krav om syv år (statsborgerloven § 7 første ledd bokstav e til åtte år). De foreslår også at det innføres to unntaksbestemmelser fra kravet til oppholdstid. Det ene unntaket omfatter personer med inntekt over et visst nivå. Personer som oppfyller kravet om tilstrekkelig inntekt, vil etter Departementets forslag, oppfylle kravet til oppholdstid etter 6 år. Den andre unntaksbestemmelsen omhandler forskere med en ledende faglig rolle og deres ektefeller/samboere, som også vil kunne oppfylle kravet til oppholdstid etter 6 år, samt få noe større mulighet til utenlandsopphold.

Departementet ønsker ikke innspill på forslaget om økt oppholdstid etter hovedregelen, da dette ble vurdert i en tidligere høringsrunde i 2017. Det departementet her ønsker innspill til er forslagene om de to unntaksbestemmelsene.

MiRA-Senterets standpunkt:

MiRA-Senteret er kritisk til forslaget om å stille ulike krav til oppholdstid basert på hvilken inntekt man har, da vi mener dette vil være i strid med prinsippet om ikke-diskriminering. Det å få norsk statsborgerskap har en viktig symbolsk betydning. Statsborgerskapet definerer hvem som regnes som norske borgere. Det har også betydning for grunnleggende rettigheter, som retten til å stemme ved stortingsvalg. Vi mener det er galt at kravene som stilles for å oppnå slike grunnleggende rettigheter er ulike for ulike grupper i befolkningen.

Forutsetningene for å få en jobb med inntekt over et visst nivå er svært ulike. Noen grupper vil ikke kunne nå kravet på grunn av helseproblemer. Andre vil kunne oppleve diskriminering i arbeidslivet på grunn av sin hudfarge eller klesdrakt og av den grunn streve med å få inntektsgivende arbeid. Dersom disse gruppene møter strengere krav for å få statsborgerskap enn andre, mener vi det sender noen problematiske signaler om at det å være en fullverdig norsk borger forutsetter at man har en jobb. Vi mener det bør være andre verdier enn inntekt som bør være avgjørende for hvorvidt man defineres som norsk eller ei.

Som Departementet skriver på side 5 i høringsnotatet, er nasjonal lovgivning bundet av en rekke internasjonale konvensjoner som forbyr diskriminering. Det står også i Grunnlovens § 98 at «Alle er like for loven» og «Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling». I Likestillings- og diskrimineringsloven presiseres det at dersom forskjellsbehandling skal kunne være legitim, må forskjellsbehandlingen ha et saklig formål, være nødvendig for å oppnå formålet, og ikke være uforholdsmessig inngripende overfor den som forskjellsbehandles.

MiRA-Senteret er uenige i Departementets vurdering av at lovforslaget oppfyller kravene om saklighet og nødvendighet.

Saklig forskjellsbehandling?

Departementets formål med forskjellsbehandlingen er å fremme arbeidslivsdeltakelse og samfunnsdeltakelse ved *å øke motivasjonen for å arbeide*. Det er selvfølgelig et legitimt mål å ønske å øke arbeidslivsdeltakelsen, men det er ikke like selvfølgelig at det er en sammenheng mellom motivasjon og arbeidslivsdeltakelse. Formålet med forskjellsbehandlingen Departementet foreslår bygger på en antakelse om at manglende jobb kan skyldes manglende motivasjon til å skaffe seg en jobb. Denne antakelsen er MiRA-Senteret sterkt uenig i. På MiRA-Senteret har vi gjennom 30 år vært i kontakt med utallige minoritetskvinner i Norge. Felles for de aller fleste av disse kvinnene er at de svært gjerne ønsker å jobbe¹. Mange har søkt jobb i årevis, og har i lange tider hatt praksis uten lønn gjennom ulike NAV-tiltak. Dessverre er det mange, som på tross av stor egeninnsats og sterkt engasjement for å få jobb, forblir arbeidsledige i lang tid. En del får ansettelse som ringevikar eller andre kortere oppdrag, eller får ansettelse i svært små stillingsprosenter. Disse personene vil ikke kunne oppfylle inntektskravet som Departementet her setter. Eksemplene departementet viser til i notatet er følgelig misvisende, da disse eksemplene viser til inntekt man vil ha som årslønn i en 100% stilling. Blant innvandrerkvinner, som i notatet nevnes som en gruppe det særlig er viktig å stimulere til arbeidslivsdeltakelse, er det svært mange som aldri får en 100% stilling.

Inntektskravet vil også være umulig å oppnå for mange uføre. Minsteytelsen for 100% uføretrygd er langt under kravet Departementet setter til tilstrekkelig inntekt (ca. 250 000). Personer som ikke har opparbeidet seg full trygdetid i Norge før de ble uføre, har ikke engang rett på minsteytelsen for uføretrygdede, og vil følgelig ha en inntekt langt under kravet. Disse personene vil ikke ha noen mulighet til å tilegne seg inntekten Departementet definerer som «tilstrekkelig», uansett hvor sterkt ønske de måtte ha om å få seg jobb. MiRA-Senteret mener at lovforslaget ikke oppfyller kravet til saklighet, da en rekke mennesker blant annet på grunn av helseproblemer eller funksjonsnedsettelse, ikke vil ha mulighet til å oppfylle inntektskravet, og følgelig vil møte strengere regler enn grupper.

Departementet viser heller ikke til noen dokumentasjon for sin antakelse om at manglende arbeidslivsdeltakelse blant innvandrere fra lavinntektsland skyldes mangel på motivasjon. Da Departementet ikke dokumenterer at det er noen påviselig sammenheng mellom manglende arbeidslivsdeltakelse blant innvandrere og grad av motivasjon, taler også dette for at lovforslaget ikke oppfyller kravet til saklighet.

¹ Se rapporten: «Mitt høyeste ønske er å få en jobb. Konferanserapport om minoritetskvinner, likestilling og arbeidsliv 2016» MiRA-Senteret 2017.

Nødvendig for å oppnå formålet?

Dersom forskjellsbehandling skal kunne være legitim, stilles det også krav om at tiltaket må være nødvendig for å oppnå formålet. I høringsnotatet viser Departementet til at forslaget er nødvendig på grunn av den lave sysselsettingsgraden blant innvandrere, og spesielt blant innvandrere fra lavinntektsland. MiRA-Senteret er enige i at det er viktig å gjøre tiltak som hjelpe grupper som ikke kommer inn i arbeidslivet, med å få seg jobb, da lav sysselsettingsgrad er forbundet med dårligere levekår og en rekke sosiale utfordringer. Vi er også enige i at inkludering i arbeidslivet kan fremme integreringen og opplevelsen av å være en aktiv deltaker i samfunnet.

MiRA-Senteret er imidlertid uenige i at dette tiltaket vil fremme sysselsettingsgraden og opplevelsen av å være integrert i samfunnet. Vi frykter tvert imot at forslaget kan hemme integreringen. Som nevnt innledningsvis, mener vi en slik lovgivning som stiller ulike krav til ulike grupper for å oppnå grunnleggende rettigheter, sender problematiske signaler. En slik lovgivning kan signalisere at det primært er personer med full inntekt og god helse som er ønsket som norske statsborgere og som regnes som fullverdige samfunnsdeltakere. Vi mener dette kan bidra til å forsterke opplevelsen av utenforskap for personer som ikke klarer eller har mulighet til å skaffe seg en jobb med nok inntekt.

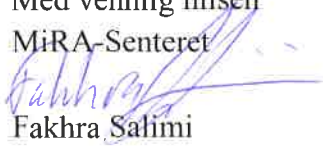
Det er allerede svært mange ulemper med å ikke ha jobb i dagens samfunn, og personer som går arbeidsledige i lang tid kan oppleve mye skam knyttet til dette. Framfor å påføre denne gruppen flere ulemper, mener vi regjeringen bør fremme forslag som faktisk kan gjøre det mulig for flere innvandrere å bli selvforsørget. For eksempel regulere arbeidslivet på en måte som ikke tillater så stor bruk av ringevikarer, korte vikariater og små stillingsprosjenter som i dag, samt innføre tiltak for å motarbeide diskriminering i arbeidslivet.

MiRA-Senterets anbefaling:

Da Departementets forslag ikke oppfyller kravene om saklighet og nødvendighet er forslaget i strid med prinsippet om ikke-diskriminering. MiRA-Senteret anbefaler følgelig å beholde dagens krav til oppholdstid og ikke knytte inntekt til ervervelse av statsborgerskap.

Med vennlig hilsen

MiRA-Senteret

Fakhra Salimi

Leder

Asla Maria Bø Fuglestad
Rådgiver